

Podrobný seznam map, plánů a vyobrazení svazku č. 20 – Opava

Sestavila Eva Semotanová a Tomáš Grim

Rozměry mapy jsou udávány v milimetrech výška × šířka

Zkratky

HÚ AV	Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Praha
KÚ	Katastrální úřad pro Moravskoslezský kraj v Opavě
LG UJEP	Laboratoř geoinformatiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem
MO ČR/GeoSI	AČR Ministerstvo obrany České republiky, Geografická služba Armády České republiky
SZM	Slezské zemské muzeum v Opavě
ÚAZK	Ústřední archiv zeměměřičtí a katastru Praha
VGHÚ	Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce
VHÚ	Vojenský historický ústav, Praha
ZAO	Zemský archiv v Opavě
ZAO-SMP	Zemský archiv v Opavě, sbírka map a plánů
ZAO-SokA	Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Opava

Skeny obr. 7–13, 15, 16, 18–29 poskytl ZAO.

Titulní strana přebalu

Obr. č. 1: Znak města Opavy. Grafické zpracování Petr Tomas, Litoměřice.

Obr. č. 2: Pohled na město Opavu Jana Willenberga z konce 16. století, in: Paprocký, Bartoloměj: Zrcadlo slavného markrabství moravského, Olomutí, Milichtaller 1593, za s. CCCCXLVII. HÚ AV, knihovna, sign. E 527. Skenoval HÚ AV.

Textové listy

Obr. č. 3: Pečeť města Opavy z roku 1311. Vyobrazení in: Vojtíšek, Václav: O pečetích a erbech měst pražských a jiných českých, Praha 1928, tab. V, obr. 4. Skenoval ZAO. Pečeť je uložena ve fondu Archiv České koruny, inv. č. 64, Národní archiv v Praze.

Obr. č. 4: Listina s pečetí z 3. května 1247, již moravský markrabě Přemysl uděluje Opavě právo konání výročního trhu na den Narození Panny Marie. ZAO-SokA, Archiv města Opavy, inv. č. 1. Skenoval ZAO.

Obr. č. 5: Městská pečeť, nejstarší dochovaný otisk v Archivu města Opavy z roku 1457. ZAO-SokA, Archiv města Opavy, inv. č. 20. Skenoval ZAO.

Obr. č. 6: Plán okolí opavského zámku kolem roku 1650. SZM, sign. U4059 A.

Obr. č. 7: Pohled na opavský zámek od Friedricha Bernharda Wernera kolem roku 1750. *Das alte fürstl. Schloß in Troppau*. Kresba, SZM, fotografické oddělení, sign. 18–1.

Obr. č. 8: Pohled na město Opavu Johanna Adama Delsenbacha, zachycující neuskutečněnou knížecí rezidenci, kolem 1720, výřez. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 19–1.

Obr. č. 9: Plán opevnění Opavy z konce 18. století. *Troppau*. SZM, fotografické oddělení, sign. 9–1.

Obr. č. 10: Jaktařská brána a opevnění města na akvarelu Franze Biely z roku 1824, v pozadí průčelí farního kostela. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 015 U 183 A.

Obr. č. 11: Jaktařská brána na akvarelu Franze Biely z roku 1813. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 017 U 187 A.

Obr. č. 12: Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, polovina 19. století, ocelorytina podle kresby Karla Würbse. ZAO-SokA, sbírka dokumentačního materiálu, sign. 6–4.

Obr. č. 13: Kostel sv. Ducha s minoritským klášterem na Schmidlově litografii podle kresby Josefa Sinslera kolem roku 1860. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 16–4.

Obr. č. 14: Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie a komenda řádu německých rytířů na olejomalbě Reinholda Völkela z roku 1904. Muzeum v Bruntále, uměleckohistorická sbírka, sign. 17–3. Signatura B 522. Skenovalo Muzeum v Bruntále.

Obr. č. 15: Továrna na šicí stroje Minerva na propagační kresbě z roku 1923. ZAO, sbírka firemních vedut, sign. 11–3.

Obr. č. 16: Domy na Horním náměstí, poškozené a zničené v bojích druhé světové války na fotografii z roku 1946. SZM, fotografické oddělení, sign. 13–1.

Mapový list č. 1

Mapa č. 1: Opava a okolí na mapě Opavského knížectví Johanna Wolfganga Wielanda a Mathaeuse Schubartha z roku 1736. *Principatus Silesiae Oppaviensis novissima tabula geographica... ab haeredibus Homannianis A. O. R. MDCCXXXVI*, kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:150 000], 1736, 528 × 793, výřez. ZAO-SMP, sign. 63/E, skenoval KÚ.

Mapa č. 2: Opava a okolí na mapě Opavského kraje Konráda Schenkla z let 1841–1845. *VIII. Section. Der Troppauer Kreis. Entworfen von Dr. Conrad Schenk. Verlag von Carl Winiker in Brünn*. Nedatováno [1841–1845], zinkografie, grafické měřítko

[cca 1:200 000], 545 × 670, výřez. HÚ AV, sign. A–3760. Se seznamem panství. Skenoval HÚ AV.

Mapa č. 3: Opava a okolí na speciální mapě druhého vojenského mapování rakouské monarchie z roku 1844 (opraveno 1866, ve vydání 1871). *Special Karte der Markgrafschaft Maehren und des Herzogthums Schlesien. Nro V. Umgebungen von Troppau*. Mědirytina, grafické měřítko [ca 1:144 000], 280 × 387, výřez. HÚ AV, sign. B–7104. Skenoval HÚ AV.

Mapový list č. 2

Mapa č. 4a: Opava s okolím na Helwigově mapě Slezska, 10. vydání z roku 1765, grafické měřítko [cca 1:560 000], výřez, 446 × 541, SZM, sign. Ch 967, skenoval KÚ.

Mapa č. 4b: Opava na Helwigově mapě Slezska, 10. vydání z roku 1765, detail z výřezu s městem Opavou, srov. mapový list č. 2, mapa č. 4a.

Mapa č. 5: Opava a okolí na mapě Slezska Jonase Scutteta z roku 1638. *Silesiae ducatus accurata et vera delineatio. Ionas Scuttetus Sprota Silesius*. Nedatováno [cca 1638], kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:1 000 000], 385 × 490, ÚAZK, sign. I/1/50. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Mapový list č. 3

Mapa č. 6: Opava a okolí na mapě Slezska Johanna Baptisty Homanna z roku 1710. *Superioris et Inferioris ducatus Silesiae... à Ioh. Baptista Homanno*. Nedatováno [cca 1710], kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:780 000], 470 × 560. Soukromá sbírka. Skenoval KÚ.

Mapa č. 7: Opava a okolí na mapě Opavského knížectví Johanna Wolfganga Wielanda a Mathaeuse Schubartha z roku 1736, srov. mapový list č. 1, mapa č. 1.

Mapový list č. 4

Mapa č. 8: Opava a okolí na mapě Opavského a Krnovského knížectví Johanna Davida Schleuena kolem roku 1741. *Die Fürstenthümer Troppau und Jaegerndorf in Ober Schlesien*. Nedatováno [cca 1741], kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:350 000], 340 × 235. SZM, sign. 1027, skenoval KÚ.

Mapa č. 9: Opava a okolí na mapě Českého (Rakouského) Slezska Franze Johanna Josepha Reillyho kolem roku 1789. *Das Herzogthum Schlesien Österreichischen Antheils oder die Fürstenthümer Teschen und Bielitz mit den südlichen Theilen der Fürstenthümer Neyss, Troppau u. Jaegerndorf. Nro. 20*. Nedatováno [cca 1789], kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:480 000], 253 × 384. ZAO, sign. SMP 168, skenoval KÚ.

Mapový list č. 5

Mapa č. 10: Plán obležení Opavy s vyznačením městského opevnění a církevních staveb kolem roku 1629. *Troppau*. Fotografie originálu (kresba), uloženého v Österreichischer Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien, ZAO, sign. SFK VI–22, skenoval ZAO.

Mapa č. 11: Rukopisná mapa Opavy s řekou z roku 1824. *Karte der Gegend von Troppau...* kolorovaná kresba, grafické měřítko [cca 1:28 600], 418 × 625. ZAO, sign. SMP 317/2, skenoval KÚ.

Mapový list č. 6

Mapa č. 12: Panoramatický plán Opavy od severovýchodu, tzv. požární obraz po 1689, olejomalba, SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. U 1959 A.

Mapa č. 13: Panoramatický plán Opavy od severozápadu, kolorovaná perokresba Ferdinanda Schwartzera, kolem 1700. *Die Stadt Troppau in Schlesien*. Bez měřítka, SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. III.

Mapa č. 14: Opava s okolím na plánu s vyznačením pivního milového práva, cca 1717, kolorovaná perokresba, bez měřítka, 363 × 442. ZAO, Královský úřad v Opavě, karton 604, i.č. 824, sign. 19/8, skenoval KÚ.

Mapa č. 15: Panoramatický plán Opavy od severovýchodu ze 2. poloviny 18. století, tzv. Lundwallův plán, mylně datovaný rokem 1692. *Plan von Troppau*. Bez měřítka. SZM, fotografické oddělení, sign. 010 A 1011.

Mapový list č. 7

Mapa č. 16: Hraniční mapa 1742, grafické měřítko [1:111 000], 534 × 2209. ZAO, Královský úřad v Opavě, sign. neuvedena. Skenoval ZAO, výřez.

Mapový list č. 8

Mapa č. 17: Opava na prvním vojenském mapování Slezska z roku 1780. *Sectio 22, 23*. Rukopisná kolorovaná mapa, grafické měřítko [1:28 800], sekce č. 22, 23, 408 × 618, výřez, reprodukce 1:1. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien, LG UJEP.

Mapa č. 18: Opava na druhém vojenském mapování Slezska z let 1839–1840, reambulováno 1872. Rukopisná kolorovaná mapa, grafické měřítko [1:28 800], sekce č. 4/VIII, östliche Colonne, 527 × 527, výřez, reprodukce 1:1. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien, LG UJEP.

Mapa č. 19: Opava na digitálním modelu krajiny podle prvního vojenského mapování Slezska z roku 1780. Počítačové zpracování Kateřina Křováková, LG UJEP.

Mapa č. 20: Opava na digitálním modelu krajiny podle druhého vojenského mapování Slezska z let 1839–1840, reambulováno 1872. Počítačové zpracování Kateřina Křováková, LG UJEP.

Mapový list č. 9

Mapa č. 21: „Speciální“ mapa Opavy z konce 18. století. *Special-Cardre von den Oppa oder Opavitza Fluss*, rukopisná kolorovaná mapa, 307 × 920, bez měřítka, Královský úřad v Opavě. ZAO, sign. neuvedena, skenoval KÚ.

Mapa č. 22: Opava s okolím na mapě stavby slezsko-haličské silnice z roku 1776. *Aufgenommene Gegend des neu ausgeteckten Strassen Zugs von Troppau bis hinter Cammerau... Joseph Wussin*, rukopisná kolorovaná mapa, 1776, 376 × 517. ZAO, karton 864, i.č. 1329, skenoval KÚ.

Mapový list č. 10

Mapa č. 23: Obléhání Opavy v letech 1788/79. *Befestigung der Stadt Troppau im Winter 1778 zu 1779 von Sr. Durchl. dem Erbpr. v. Braunschweig angelegt*. In: *Schauplatz des Baierischen Erbfolgskrieges oder historische und geographische Beyträge zur Geschichte des Krieges... Fünftes Stück*. Leipzig: Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1779. Pl. č. XXV. Kolorovaná mědirytina, bez měřítka, 195 × 324, orientována k jihovýchodu. VHÚ sign. IIST C 2584, skenoval VHÚ.

Mapa č. 24: Obléhání Opavy a vojenské tábory z let 1788/79. *Plan von den Cantonirungs-Quartieren der Königl. Preuss. Truppen unter dem Befehl des Erb Printzen von Braunschweig im Winter von 1778 auf 1779*. Kolorovaná mědirytina, bez měřítka, 195 × 324. VHÚ, sign. IIST C 2584, skenoval VHÚ.

Mapový list č. 11

Mapa č. 25: Císařský povinný otisk mapy stabilního katastru města Opavy z roku 1836. Kolorovaná litografie, grafické měřítko [1:2 880], 526 × 658, zmenšeno. ÚAZK, sign. B2/a/6/M 2890. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Mapový list č. 12

Mapa č. 26 a), b): Opava. Ukázka vektorizace nad rastrem map stabilního katastru z roku 1836, rekonstrukční mapa Kateřiny Křovákové. Počítačové zpracování Kateřina Křováková, LG UJEP.

Mapový list č. 13

Mapa č. 27: Labitzkého plán Opavy z roku 1876. *Plan der Landeshauptstadt Troppau...* Grafické měřítko [cca 1:2 880], 6 listů (1 – 502 × 501; 2 – 502 × 505; 3 – 502 × 520; 4 – 501 × 522; 5 – 501 × 502; 6 – 501 × 521), výřez. ZAO, sign. SMP 550/A 1–6, skenoval KÚ.

Mapový list č. 14

Mapa č. 28: Plán města Opavy kolem roku 1900. S rekonstrukcí města na sklonku 18. století. *Plan der Stadt Troppau mit Katharein. Bearbeitet von J. Roller und J. G. Rothaug*. Nedatováno [cca 1900], 1:7500, 337 × 462. © Soukromá sbírka. Skenoval vlastník.

Mapa č. 29: Opava na mapě rozmístění průmyslu v Českém (Rakouském) Slezsku k roku 1890. *Die örtliche Vertheilung der Industrie Schlesiens 1890*. Bez měřítka, 330 × 480. HÚ AV, sign. A–2887, skenoval HÚ AV.

Mapový list č. 15

Mapa č. 30: Mapa opevnění Opavy z roku 1938, *Befestigungskarte Tschechoslowakei 1:25 000, 15. 7. 1938*, list 4060/1, 751 × 944. ZAO, sign. SMP 1762, skenoval KÚ.

Mapa č. 31: Plán města Opavy z roku 1939. *Lageplan der Stadt Troppau, 9. 1. 1939*. Grafické měřítko [cca 1:11 000], 434 × 514. ZAO, sign. SMP 974, skenoval KÚ.

Mapový list č. 16

Mapa č. 32: Plán města Opavy z roku 1945. *Plán města Opavy 1945*. Grafické měřítko [cca 1:11 000], 452 × 533. ZAO, sign. 1069, skenoval KÚ.

Mapa č. 33: Plán města Opavy asi z roku 1946. *Polohový plán města Opavy*. Nedatováno [cca 1946], 1:10 000, 669 × 945. ZAO, sign. SMP 1075, skenoval KÚ.

Mapový list č. 17

Mapa č. 34: Plán města Opavy z roku 1988. Opava. Základní orientační plán. Zpracovala a vytiskla Geodézie, n. p., Opava, na podkladě podrobného orientačního plánu města Opavy 1:10 000, vydaného Geodetickým a kartografickým podnikem v Praze v roce 1986. Bez měřítka, 319 × 427. © Soukromá sbírka, skenoval vlastník.

Mapový list č. 18

Mapa č. 35 a): Svislý letecký snímek Opavy z roku 1943. Landesbildstelle Sudetenland 00967, 178 × 208. © Soukromá sbírka, skenoval vlastník.

Mapa č. 35 b): Svislý letecký snímek Opavy z roku 1954 [1:24 000], 178 × 182. VGHÚ, sign. č. 7025, výřez. © MO ČR/GeoSI AČR. Foto VGHÚ.

Mapa č. 36: Ortofotomapa Opavy s okolím z roku 2003. Zpracováno v rámci vědecké spolupráce s LG UJEP.

Mapový list č. 19

Mapa č. 37: Centrum města Opavy na císařském povinném otisku mapy stabilního katastru z roku 1836. Mapa zachycuje jádro města s uliční sítí, utvářené během 13. století. Kolorovaná litografie, grafické měřítko [1:2 880], 526 × 658, výřez. ÚAZK, sign. B2/a/6/M 2890. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Mapa č. 38: Negativní plán Opavy a okolí, stav počátkem 21. století, ve vztahu k půdorysu města ve 13. století. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové. Počítačové zpracování Marcela Havelkové, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Zpracováno s využitím rekonstrukční mapy Petra Vojtala *Půdorysný plán města na sklonku 13. století*, in: Jirásek, Zdeněk-Vojtal, Petr-Medková, Marta: *Kniha o Opavě*. Opava 2000; reliéf dle Rastrové Základní mapy ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřičký a katastrální 2006.

Mapový list č. 20

Mapa č. 39 a): Negativní plán Opavy a okolí s vyznačením uličních bloků ve 2. polovině 18. století. Zobrazuje polohu města v krajině a jeho sídelní strukturu ve vztahu k výrazným topografickým prvkům, zejména k řece Opavě a předměstskému osídlení. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové, počítačové zpracování Marcela Havelkové, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Zpracováno s využitím mapy prvního vojenského mapování Slezska z roku 1780, 1:28 800, sekce č. 22, 23.

Mapa č. 39 b): Digitální model území Opavy a okolí s vyznačením zástavby ve 2. polovině 18. století. Model znázorňuje krajinou formaci města s vymezeným prostorem zástavby ve vztahu k výrazným topografickým prvkům, zejména k řece Opavě a předměstskému osídlení. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové. Počítačové zpracování Marcela Havelkové, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Zpracováno s využitím mapy prvního vojenského mapování Slezska z roku 1780, 1:28 800, sekce č. 22, 23, reliéf dle Rastrové Základní mapy ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřičký a katastrální 2006.

Mapa č. 39 c): Negativní plán Opavy a okolí s vyznačením uličních bloků počátkem 21. století. Zobrazuje polohu města v krajině a jeho sídelní strukturu ve vztahu k výrazným topografickým prvkům, zejména k řece Opavě. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové. Počítačové zpracování Marcela Havelkové, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Zpracováno s využitím Rastrové Základní mapy ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřičký a katastrální 2006.

Mapa č. 39 d): Digitální model území Opavy a okolí s vyznačením zástavby počátkem 21. století. Model znázorňuje krajinou formaci města s vymezeným prostorem zástavby ve vztahu k výrazným topografickým prvkům, zejména k řece Opavě. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové. Počítačové zpracování Marcela Havelkové, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Zpracováno s využitím Rastrové Základní mapy ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřičký a katastrální 2006.

Mapový list č. 21

Mapa č. 40: Národnostní poměry na Opavsku, rekonstrukční mapa cca z roku 1950. *Vývoj národnostních poměrů na Opavsku a v přilehlé části Moravy*. Bez měřítka, 396 × 497 (484), autor neuveden (příloha Slezského sborníku 48, 1950). ZAO, sign. SMP 1093, skenoval KÚ.

Mapa č. 41: Národnostní poměry na Opavsku k roku 1890. *Das „Deutsche Sprachgebiet“ von Nordmähren und Schlesien am 31. December 1890*. Grafické měřítko [cca 1:400 000], 458 × 793. ZAO, sign. SMP 601/A, skenoval KÚ.

Mapa č. 42 a), b), c): Opava s okolím na národnostní mapě severní Moravy podle sčítání lidu z roku 1930. *Národnostní mapa severní Moravy s podrobnými mapami měst Svítav, Olomouce, Nov. Jičína a Mor. Ostravy podle úředního sčítání lidu v r. 1930*. Zpracoval Karel Říha v Plzni. Vydala Národní jednota pro sev.-vých. Moravu

v Olomouci. 1:300 000, 630 × 940, výřez. HÚ AV, sign. A-2699, skenoval HÚ AV.

Mapový list č. 22

Mapa č. 43: Mapa Opavského a Bilovského okresu, kolem 1900. *Karte der Bezirke Troppau und Wagstadt. 1:150 000*. Bearbeitet von J. Roller und J. G. Rothaug. K. u. k. Hof-Kartogr. Anstalt, Wien. Nedatováno [cca 1900], 460 × 338. © Soukromá sbírka, skenoval vlastník.

Mapa č. 44: Mapa Bilovského, Opavského a Novojičínského politického okresu kolem roku 1900. *Mapa politických okresů: Opavského, Bilovského a Novojičínského. 1:150 000*. Upravili Jan Roller a Ferdinand Vašek. Kartogr. ústav G. Freytag a Berndt ve Vídni. Nedatováno [cca 1900], 500 × 350. © Soukromá sbírka, skenoval vlastník.

Mapový list č. 23

Obr. č. 17: Pohled na město Opavu Jana Willenberga z konce 16. století, srov. obr. č. 2.

Obr. č. 18: Pohled na město Opavu od jihozápadu Friedricha Bernharda Wenera, kolem 1750 Troppau. Kresba. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 8-5.

Obr. č. 19: Pohled na město Opavu od jihu Friedricha Bernharda Wenera, kolem 1750. *Troppau, von Mittag vor dem Grätzer Thor zu sehen*. Kolorovaná kresba. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, sign. IV F 113 b wol. 1.

Obr. č. 20: Pohled na město Opavu od severu Friedricha Bernharda Wenera, kolem 1750. *Troppau in Prospect von der Wasser Seite*. Kolorovaná kresba. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, sign. IV F 113 b wol. 1.

Obr. č. 21: Pohled na Opavu od jihu, Ferdinand Belrupt, akvarel, 1. polovina 19. století. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. VIII-1.

Obr. č. 22: Pohled na Opavu od severozápadu, August Haun, barevná litografie podle kresby Franze Kalivody, polovina 19. století. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. VIII-2.

Mapový list č. 24

Mapa č. 45: Plán Hradecké brány a františkánského kláštera, kolem 1800, grafické měřítko [cca 1:717], 433 × 575. ZAO, sign. SMP 143, skenoval KÚ.

Obr. č. 23: Hradecká brána na kresbě Franze Biely, 1826, grafické měřítko [cca 1: 717], 433 × 575. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. 13 U 186 A.

Mapový list č. 25

Obr. č. 24: Stará opavská radnice, zbořená roku 1873, na vyobrazení Moritze Hartela z roku 1891. *Das alte Rathaus der Stadt Troppau. Demoliert im Jahre 1873. Moritz Hartel 1891*. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. XIII-12.

Obr. č. 25: Horní náměstí v Opavě s městským divadlem a Neptunovou kašnou na vyobrazení Moritze Hartela z roku 1900. *Der Oberring zu Troppau mit dem Stadttheater und dem Neptunbrunnen um 1875. Moritz Hartel 1900*. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. XIII-2.

Obr. č. 26: Vyobrazení Horního náměstí v Opavě Moritze Hartela z roku 1898. *Der Oberring in Troppau im Jahre 1898. Moritz Hartel*. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. XIV-2.

Obr. č. 27: Obchodní dům Breda-Weinstein na barevném leptu Helmuta Krommery z roku 1937. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. XV-22.

Obr. č. 28: Kaple sv. Kříže (tzv. Švédská kaple) v Opavě-Kateřinkách na akvarelu Adolfa Zdravily z roku 1912. SZM, uměleckohistorické oddělení, sign. XV-12.

Vnitřní strana záložky přebalu

Obr. č. 29: Židovská synagoga a posádkové velitelství v Opavě na fotografii ze 30. lét 20. století. SZM, fotografické oddělení, sign. 12-2.

Zadní strana přebalu

Obr. č. 30: Pohled na město Opavu na mapě Opavského a Krnovského knížectví Johanna Davida Schleuena kolem roku 1741. *Die Fürstenthümer Troppau und laegerndorf in Ober Schlesien*. Nedatováno [cca 1741], kolorovaná mědirytina, grafické měřítko [cca 1:350 000], 340 × 235, výřez. Srov. mapový list č. 4, mapa č. 8.

Ausführliches Verzeichnis der Karten, Pläne und Abbildungen für den Band Nr. 20 – Opava (Troppau)

Zusammengestellt von Eva Semotanová und Tomáš Grim
Die Ausmaße der Karten sind in mm Höhe × Breite angeführt
Abkürzungen

- HÚ AV Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Praha [Historisches Institut der Akademie der Wissenschaften der ČR, wissenschaftliche Forschungsinstitution, Prag]
- KÚ Katastrální úřad pro Moravskoslezský kraj v Opavě, [Katasteramt für Mährisch-schlesischen Kreis in Troppau]
- LG UJEP Laboratoř geoinformatiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem [Labor für Geoinformatik der Jan-Evangelista-Purkyně-Universität Aussig]
- MO ČR/GeoSI AČR Ministerstvo obrany České republiky, Geografická služba Armády České republiky [Verteidigungsministerium der Tschechischen Republik, Geographische Dienststelle der Armee der Tschechischen Republik]
- SZM Slezské zemské muzeum v Opavě [Schlesisches Landesmuseum in Troppau]
- ÚAZK Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru Praha [Zentralarchiv für Geodäsie und Kataster Prag]
- VGHÚ Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce [Militäramt für Geographie und Hydrometeorologie in Dobruška]
- VHÚ Vojenský historický ústav, Praha [Militärhistorisches Institut, Prag]
- ZAO Zemský archiv v Opavě [Landesarchiv in Troppau]
- ZAO-SMP Zemský archiv v Opavě, sbírka map a plánů [Landesarchiv in Troppau, Karten- und Plänesammlung]
- ZAO-SokA Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Opava [Landesarchiv in Troppau-Staatliches Bezirksarchiv Troppau]
- Abb. Nr. 7-13, 15, 16, 18-29, Scan ZAO.

Titelseite des Umschlages

Abb. Nr. 1: Wappen der Stadt Opava. Graphische Bearbeitung Petr Tomas, Litoměřice [Leitmeritz].

Abb. Nr. 2: Blick auf die Stadt Troppau von Johann Willenberg aus dem Ende des 16. Jahrhunderts, in: Paprocký, Bartoloměj: Zrcadlo slavného markrabství moravského, Olomutii, Milichtaller 1593, hinter der S. CCCCLVII. HÚ AV, Bibliothek, Sign. E 527. Scan HÚ AV.

Textblätter

Abb. Nr. 3: Siegel der Stadt Troppau aus dem Jahre 1311. Abbildung in: Vojtišek, Václav: O pečeti a erbech měst pražských a jiných českých, Praha 1928, Tab. V, Abb. 4. Scan ZAO. Der Siegel wird im Fonds Archiv České koruny, Inv.-Nr. 64, Národní archiv v Praze [Nationalarchiv in Prag] aufbewahrt.

Abb. Nr. 4: Urkunde mit Siegel vom 3. Mai 1247, womit der mährische Markgraf Přemysl der Stadt Troppau die Abhaltung eines Jahrmärktes am Tag der Geburt Maria erteilt. ZAO-SokA, Archiv města Opavy [Archiv der Stadt Troppau], Inv.-Nr. 1. Scan ZAO.

Abb. Nr. 5: Ältester Abdruck des Stadtsiegels aus dem Jahre 1457. ZAO-SokA, Archiv města Opavy, Inv.-Nr. 20. Scan ZAO.

Abb. Nr. 6: Plan der Umgebung vom dem Troppauer Schloss um 1650. SZM, Sign. U4059A.

Abb. Nr. 7: Blick auf das Troppauer Schloss von Friedrich Bernhard Werner um 1750. *Das alte fürstl. Schloß in Troppau*. Zeichnung, SZM, Fotoabteilung, Sign. 18-1.

Abb. Nr. 8: Blick auf die Stadt Troppau von Johann Adam Delsenbach, der die nicht realisierte fürstliche Residenz darstellt, um 1720, Ausschnitt. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 19-1.

Abb. Nr. 9: Plan der Befestigung von Troppau aus dem Ende des 18. Jahrhunderts. Troppau. SZM, Fotoabteilung, Sign. 9-1.

Abb. Nr.: 10: Jaktartor und Stadtbefestigung auf einem Aquarell von Franz Biela aus dem Jahre 1824, im Hintergrund die Stirnseite der Pfarrkirche. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 015 U 183 A.

Abb. Nr. 11: Jaktartor auf einem Aquarell von Franz Biela aus dem Jahre 1813. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 017 U 187 A.

Abb. Nr. 12: Maria-Himmelfahrt-Pfarrkirche, Mitte des 19. Jahrhunderts, Stahlstich nach der Zeichnung von Karl Würbs. ZAO-SokA, Dokumentationssammlung, Sign. 6-4.

Abb. Nr. 13: Heilig-Geist-Kirche mit dem Minoritenkloster auf Schmidts Lithographie nach der Zeichnung von Josef Sinsler um 1860. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 16-4.

Abb. Nr. 14: Maria-Himmelfahrt-Kirche und Kommende des Deutschritterordens, Öl auf Leinwand von Reinhold Völkel aus dem Jahre 1904. Muzeum v Bruntále [Museum in Freudental], kunsthistorische Sammlung, Sign. B 522 U. Scan Museum in Freudental.

Abb. Nr. 15: Nähmaschinenfabrik Minerva auf einer Werbezeichnung aus dem Jahre 1923. ZAO, Sammlung von Firmenveduten, Sign. 11-3.

Abb. Nr. 16: Die Häuser am Horní náměstí [Oberring], bei den Kämpfen im Zweiten Weltkrieg beschädigt und vernichtet, auf einem Foto aus dem Jahre 1946. SZM, Fotoabteilung, Sign. 13-1.

Kartenblatt Nr. 1

Karte Nr. 1: Troppau und Umgebung auf der Karte des Troppauer Fürstentums von Johann Wolfgang Wieland und Mathaeus Schubarth aus dem Jahre 1736. *Principatus Silesiae Oppaviensis novissima tabula geographica... ab haeredibus Homannianis A. O. R. MDCCXXXVI*, kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:150 000], 1736, 528 × 793, Ausschnitt. ZAO-SMP, Sign. 63/E. Scan KÚ.

Karte Nr. 2: Troppau und Umgebung auf der Karte des Troppauer Kreises von Conrad Schenk aus den Jahren 1841-1845. *VIII. Section. Der Troppauer Kreis. Entworfen von Dr. Conrad Schenk. Verlag von Carl Winiker in Brünn*. Ohne Datierung [1841-1845], Zinkographie, graphischer Maßstab [ca. 1:200 000], 545 × 670, Ausschnitt. HÚ AV, Sign. A-3760. Mit dem Verzeichnis der Herrschaften. Scan HÚ AV.

Karte Nr. 3: Troppau und Umgebung auf der Spezialkarte der II. militärischen Landesaufnahme der Österreichischen Monarchie aus dem Jahre 1844 (korrigiert 1866, in der Ausgabe von 1871). *Special Karte der Markgrafschaft Maehren und des Herzogthums Schlesien. Nro V. Umgebungen von Troppau*. Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:144 000], 280 × 387, Ausschnitt. HÚ AV, Sign. B-7104. Scan HÚ AV.

Kartenblatt Nr. 2

Karte Nr. 4a: Troppau mit Umgebung auf Helwigs Karte von Schlesien, 10. Ausgabe aus dem Jahre 1765, graphischer Maßstab [ca. 1:560 000], Ausschnitt, 446 × 541, SZM, Sign. Ch 967, Scan KÚ.

Karte Nr. 4b: Troppau auf Helwigs Karte von Schlesien, 10. Ausgabe aus dem Jahre 1765, Detail vom Ausschnitt mit der Stadt Troppau, vgl. Kartenblatt Nr. 2, Karte Nr. 4a.

Karte Nr. 5: Troppau und Umgebung auf der Karte von Schlesien von Jonas Scultetus ca. 1638. *Silesiae ducatus accurata et vera delineatio. Ionas Scultetus Sprota Silesius*. Ohne Datierung [ca. 1638], kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:1 000 000], 385 × 490, ÚAZK, Sign. I/1/50. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Kartenblatt Nr. 3

Karte Nr. 6: Troppau und Umgebung auf der Karte von Schlesien von Johann Baptist Homann aus dem Jahre 1710. *Superioris et inferioris ducatus Silesiae... à Ioh. Baptista Homanno*. Ohne Datierung [ca. 1710], kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:780 000], 470 × 560. Privatsammlung, Scan KÚ.

Karte Nr. 7: Troppau und Umgebung auf der Karte des Troppauer Fürstentums von Johann Wolfgang Wieland und Mathaeus Schubarth aus dem Jahre 1736, vgl. Kartenblatt Nr. 1, Karte Nr. 1.

Kartenblatt Nr. 4

Karte Nr. 8: Troppau und Umgebung auf der Karte der Fürstentümer Troppau und Jägerndorf von Johann David Schleuen um 1741. *Die Fürstenthümer Troppau und Jaegerndorf in Ober Schlesien*. Ohne Datierung [ca. 1741], kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:350 000], 340 × 235. SZM, Sign. 1027, Scan KÚ.

Karte Nr. 9: Troppau und Umgebung auf der Karte von Österreichisch Schlesien von Franz Johann Joseph Reilly um 1789. *Das Herzogthum Schlesien Österreichischen Antheils oder die Fürstenthümer Teschen und Bielitz mit den südlichen Theilen der Fürstenthümer Neyss, Troppau u. Jaegerndorf. Nro. 20*. Ohne Datierung [ca. 1789], kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:480 000], 253 × 384. ZAO, Sign. SMP 168, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 5

Karte Nr. 10: Plan der Belagerung von Troppau mit eingetragener Stadtbefestigung und kirchlichen Bauwerken um 1629. *Troppau*. Fotografie des Originals (Zeichnung), das im Österreichischen Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien aufbewahrt wird, ZAO, Sign. SFK VI-22, Scan ZAO.

Karte Nr. 11: Handschriftliche Karte von Troppau mit dem Fluss aus dem Jahre 1824. *Karte der Gegend von Troppau...*, kolorierte Zeichnung, graphischer Maßstab [ca. 1:28 600], 418 × 625. ZAO, Sign. SMP 317/2, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 6

Karte Nr. 12: Panoramatischer Blick auf Troppau vom Nordosten, sog. Brandgemälde nach 1689, Öl, SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. U 1959 A.

Karte Nr. 13: Panoramatischer Blick auf Troppau vom Nordwesten, kolorierte Federzeichnung von Ferdinand Schwartzer, um 1700. *Die Stadt Troppau in Schlesien*. Ohne Maßstab, SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. III.

Karte Nr. 14: Troppau und Umgebung auf dem Plan mit eingetragenen Bier-Meilenrecht, ca. 1717, kolorierte Federzeichnung, ohne Maßstab, 363 × 442. ZAO, Fonds Královský úřad v Opavě, Karton 604, Inv.-Nr. 824, Sign. 19/8, Scan KÚ.

Karte Nr. 15: Panoramatischer Blick auf Troppau vom Nordosten aus der 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts, Lundwalls Plan genannt, irrtümlich 1692 datiert. *Plan von Troppau*. Ohne Maßstab. SZM, Fotoabteilung, Sign. 010 A 1011.

Kartenblatt Nr. 7

Karte Nr. 16: Grenzkarte von 1742, graphischer Maßstab [1:111 000], 534 × 2209, Ausschnitt. ZAO, Fonds Královský úřad v Opavě, Sign. nicht angeführt, Scan ZAO.

Kartenblatt Nr. 8

Karte Nr. 17: Troppau auf der I. militärischen Landesaufnahme von Schlesien aus dem Jahre 1780. *Sectio 22, 23*. Handschriftliche Karte, koloriert, graphischer Maßstab [1:28 800], Sektionen Nr. 22, 23, 408 × 618, Ausschnitt, Reproduktion im Maßstab 1:1. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien, LG UJEP.

Karte Nr. 18: Troppau auf der II. militärischen Landesaufnahme von Mähren und Österreichisch Schlesien aus den Jahren 1839-1840, reambuliert 1872. Handschriftliche Karte, koloriert, graphischer Maßstab [1:28 800], Sektion Nr. 4/VIII, östliche Colonne, 527 × 527, Ausschnitt, Reproduktion im Maßstab 1:1. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien, LG UJEP.

Karte Nr. 19: Troppau auf dem Landschaftsdigitalmodell aufgrund der I. militärischen Landesaufnahme aus dem Jahre 1780. Computerbearbeitung Kateřina Křováková, LG UJEP.

Karte Nr. 20: Troppau auf dem Landschaftsdigitalmodell aufgrund der II. militärischen Landesaufnahme aus den Jahren 1839-1840, reambuliert 1872. Computerbearbeitung Kateřina Křováková, LG UJEP.

Kartenblatt Nr. 9

Karte Nr. 21: „Spezialkarte“ von Troppau aus dem Ende des 18. Jahrhunderts. *Special-Card von den Oppa oder Opavitz Fluss*, handschriftliche Karte, koloriert, 307 × 920, ohne Maßstab, Fonds Královský úřad v Opavě. ZAO, Sign. nicht angeführt, Scan KÚ.

Karte Nr. 22: Troppau mit Umgebung auf der Karte der schlesisch-galizischen Straße aus dem Jahre 1776. *Aufgenommene Gegend des neu ausgesteckten Strassen Zugs von Troppau bis hinter Cammerau... Joseph Wussin*, handschriftliche Karte, koloriert, 1776, 376 × 517. ZAO, Karton 864, Inv.-Nr. 1329, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 10

Karte Nr. 23: Belagerung von Troppau in den Jahren 1778/79. *Befestigung der Stadt Troppau im Winter 1778 zu 1779 von Sr. Durchl. dem Erbpr. v. Braunschweig angelegt*. In: Schauplatz des Baierischen Erbfolgskrieges oder historische und geographische Beyträge zur Geschichte des Krieges... Fünftes Stück. Leipzig: Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1779. Plan Nr. XXV. Kolorierter Kupferstich, ohne Maßstab, 195 × 324, zum Südosten orientiert. VHÚ, Sign. IIST C 2584, Scan VHÚ.

Karte Nr. 24: Belagerung von Troppau und Militärquartiere aus den Jahren 1778/79. *Plan von den Cantonirungs-Quartieren der Königl. Preuss. Truppen unter dem Befehl des Erb Printzen von Braunschweig im Winter von 1778 auf 1779*. Kolorierter Kupferstich, ohne Maßstab, 195 × 324. VHÚ, Sign. IIST C 2584, Scan VHÚ.

Kartenblatt Nr. 11

Karte Nr. 25: Kaiserliches Pflichtexemplar des Stablen Katasters der Stadt Troppau aus dem Jahre 1836. Kolorierte Lithographie, graphischer Maßstab [1:2 880], 526 × 658, verkleinert. ÚAZK, Sign. B2/a/6/C 2890. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Kartenblatt Nr. 12

Karte Nr. 26 a), b): Troppau. Vektorisierung über dem Raster des Stablen Katasters aus dem Jahre 1836, Karte nachvollzogen von Kateřina Křováková. Computerbearbeitung Kateřina Křováková, LG UJEP.

Kartenblatt Nr. 13

Karte Nr. 27: Labitzkys Plan von Troppau aus dem Jahre 1876. *Plan der Landeshauptstadt Troppau...* Graphischer Maßstab [ca. 1:2 880], Plan in 6 Blättern (1 - 502 × 501; 2 - 502 × 505; 3 - 502 × 520; 4 - 501 × 522; 5 - 501 × 502; 6 - 501 × 521), Ausschnitt. ZAO, Sign. SMP 550/A 1-6, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 14

Karte Nr. 28: Plan der Stadt Troppau um 1900. Mit Stadtnachvollziehung im ausgehenden 18. Jahrhundert. *Plan der Stadt Troppau mit Katharein. Bearbeitet von J. Roller und J. G. Rothaug*. Ohne Datierung [ca. 1900], 1:7500, 337 × 462. © Privatsammlung, Scan Eigentümer.

Karte Nr. 29: Troppau auf der Karte der Industrieverteilung von Österreichisch Schlesien zum Jahre 1890. *Die örtliche Vertheilung der Industrie Schlesiens 1890*. Ohne Maßstab, 330 × 480. HÚ AV, Sign. A-2887, Scan HÚ AV.

Kartenblatt Nr. 15

Karte Nr. 30: Befestigungskarte von Troppau aus dem Jahre 1938. *Befestigungskarte Tschechoslowakei 1:25 000, 15. 7. 1938, Blatt 4060/1, 751 × 944*. ZAO, Sign. SMP 1762, Scan KÚ.

Karte Nr. 31: Plan der Stadt Troppau aus dem Jahre 1939. *Lageplan der Stadt Troppau, 9. 1. 1939*. Graphischer Maßstab [ca. 1:11 000], 434 × 514. ZAO, Sign. SMP 974, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 16

Karte Nr. 32: Plan der Stadt Opava aus dem Jahre 1945. *Plán města Opavy 1945*. Graphischer Maßstab [ca. 1:11 000], 452 × 533. ZAO, Sign. 1069, Scan KÚ.

Karte Nr. 33: Plan der Stadt Opava wohl aus dem Jahre 1946. *Polohový plán města Opavy*. Ohne Datierung [ca. 1946], 1:10 000, 669 × 945. ZAO, Sign. SMP 1075, Scan KÚ.

Kartenblatt Nr. 17

Karte Nr. 34: Plan der Stadt Opava aus dem Jahre 1988. *Opava. Základní orientační plán. Zpracovala a vytiskla Geodézie, n. p., Opava, na podkladě podrobného orientačního plánu města Opavy 1:10 000, vydaného Geodetickým a kartografickým podnikem v Praze v roce 1986*. Ohne Maßstab, 319 × 427. © Privatsammlung, Scan Eigentümer.

Kartenblatt Nr. 18

Karte Nr. 35 a): Vertikale Luftaufnahme von Troppau aus dem Jahre 1943. Landesbildstelle Sudetenland 00967, 178 × 208. © Privatsammlung, Scan Eigentümer.

Karte Nr. 35 b): Vertikale Luftaufnahme von Opava aus dem Jahre 1954 [1:24 000], 178 × 182. VGHÚ, Sign. Nr. 7025, Ausschnitt. © MO ČR/GeoSI AČR. Foto VGHÚ.

Karte Nr. 36: Orthofotokarte von Opava mit Umgebung aus dem Jahre 2003. Bearbeitet im Rahmen der wissenschaftlichen Zusammenarbeit mit LG UJEP.

Kartenblatt Nr. 19

Karte Nr. 37: Stadtzentrum von Troppau auf dem kaiserlichen Pflichtexemplar des Stablen Katasters aus dem Jahre 1836. Die Karte hält den Stadtkern mit dem Straßennetz fest, die sich im Laufe des 13. Jahrhunderts konstituierten. Kolorierte Lithographie, graphischer Maßstab [1:2 880], 526 × 658, Ausschnitt. ÚAZK, Sign. B2/a/6/M 2890. Foto Pavel Vychodil, Slaný.

Karte Nr. 38: Plan im Negativ von Opava und Umgebung, Stand zu Beginn des 21. Jahrhunderts, in Bezug zum Stadtgrundriss im 13. Jahrhundert. Karte nachvollzogen von Eva Semotanová. Computerbearbeitung Marcela Havelková, Earth Tech CZ s. r. o. Praha. Bearbeitet mit Heranziehung der nachvollzogenen Karte von Petr Vojtal *Půdorysný plán města na sklonku 13. století*, in: Jirásek, Zdeněk-Vojtal, Petr-Medková, Marta: *Kniha o Opavě*. Opava 2000; Relief nach der Karte Rastrová Základní mapa ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřický a katastrální [Tschechisches Amt für Geodäsie und Katasterwesen] 2006.

Kartenblatt Nr. 20

Karte Nr. 39 a): Plan im Negativ von Troppau und Umgebung mit eingetragenen Häuserzeilen in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts. Er wiedergibt die Lage der Stadt in der Landschaft und ihre Siedlungsstruktur in Bezug zu markanten topographischen Elementen, vor allem zum Fluss Opava [Oppa] und zu der Vorstadtbesiedlung. Karte nachvollzogen von Eva Semotanová, Computerbearbeitung Marcela Havelková, Earth Tech CZ s.r.o. Praha. Bearbeitet mit Heranziehung der Karte der I. militärischen Landesaufnahme aus dem Jahre 1780, 1:28 800, Sektionen Nr. 22, 23.

Karte Nr. 39 b): Digitalmodell des Gebietes von Troppau und Umgebung mit eingetragener Bebauung in der 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts. Das Modell stellt die Landschaftsformation der Stadt mit eingetragener Bebauung in Bezug zu markanten topographischen Elementen dar, vor allem zum Fluss Opava und zu der Vorstadtbesiedlung. Karte nachvollzogen von Eva Semotanová. Computerbearbeitung Marcela Havelková, Earth Tech CZ s.r.o. Praha. Bearbeitet mit Heranziehung der Karte der I. militärischen Landesaufnahme aus dem Jahre 1780, 1:28 800, Sektionen Nr. 22, 23, Relief nach der Karte Rastrová Základní mapa ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřický a katastrální 2006.

Karte Nr. 39 c): Plan im Negativ von Opava und Umgebung mit eingetragenen Häuserzeilen zu Beginn des 21. Jahrhunderts. Er wiedergibt die Lage der Stadt in der Landschaft und ihre Siedlungsstruktur in Bezug zu markanten topographischen Elementen, vor allem zum Fluss Opava. Karte nachvollzogen von Eva Semotanová. Computerbearbeitung Marcela Havelková, Earth Tech CZ s.r.o. Praha. Bearbeitet mit Heranziehung der Karte Rastrová Základní mapa ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřický a katastrální 2006.

Karte Nr. 39 d): Digitalmodell des Gebietes von Troppau und Umgebung mit eingetragener Bebauung zu Beginn des 21. Jahrhunderts. Das Modell stellt die Landschaftsformation der Stadt mit eingetragener Bebauung in Bezug zu markanten topographischen Elementen dar, vor allem zum Fluss Opava. Karte nachvollzogen von Eva Semotanová. Computerbearbeitung Marcela Havelková, Earth Tech CZ s.r.o. Praha. Bearbeitet mit Heranziehung der Karte Rastrová Základní mapa ČR 1:10 000, Český úřad zeměměřický a katastrální 2006.

Kartenblatt Nr. 21

Karte Nr. 40: Nationalitätenverhältnisse im Gebiet von Opava (Troppau), Karte nachvollzogen, ca. 1950. *Vývoj národnostních poměrů na Opavsku a v přilehlé části Moravy.* Ohne Maßstab, 396 × 497 (484), Verfasser nicht angeführt (Beilage des Sammelbuches Slezský sborník 48, 1950). ZAO, Sign. SMP 1093, Scan KÚ.

Karte Nr. 41: Nationalitätenverhältnisse im Gebiet von Troppau zum Jahre 1890. *Das „Deutsche Sprachgebiet“ von Nordmähren und Schlesien am 31. December 1890.* Graphischer Maßstab [ca. 1:400 000], 458 × 793. ZAO, Sign. SMP 601/A, Scan KÚ.

Karte Nr. 42 a), b), c): Troppau mit Umgebung auf der Nationalitätenkarte von Nordmähren laut Volkszählung von 1930. *Národnostní mapa severní Moravy s podrobnými mapami měst Svitav, Olomouce, Nov. Jičína a Mor. Ostravy podle úředního sčítání lidu v r. 1930.* Zpracoval Karel Říha v Plzni. Vydala Národní jednota pro sev.-vých. Moravu v Olomouci. 1:300 000, 630 × 940, Ausschnitt. HÚ AV, Sign. A-2699, Scan HÚ AV.

Kartenblatt Nr. 22

Karte Nr. 43: Karte der Bezirke Troppau und Wagstadt um 1900. *Karte der Bezirke Troppau und Wagstadt. 1:150 000.* Bearbeitet von J. Roller und J. G. Rothaug. K. u. k. Hof-Kartogr. Anstalt, Wien. Ohne Datierung [ca. 1900], 460 × 338. © Privatsammlung, Scan Eigentümer.

Karte Nr. 44: Karte der politischen Bezirke Troppau, Wagstadt und Neutitschein um 1900. *Mapa politických okresů: Opavského, Bílovskeho a Novojičínského. 1:150 000.* Upravili Jan Roller a Ferdinand Vašek. Kartogr. ústav G. Freytag a Berndt ve Vídni. Ohne Datierung [ca. 1900], 500 × 350. © Privatsammlung, Scan Eigentümer.

Kartenblatt Nr. 23

Abb. Nr. 17: Blick auf die Stadt Troppau von Johann Willenberg aus dem Ende des 16. Jahrhunderts, vgl. Abb. Nr. 2.

Abb. Nr. 18: Blick auf die Stadt Troppau vom Südwesten von Friedrich Bernhard Werner, um 1750. *Troppau.* Zeichnung. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 8-5.

Abb. Nr. 19: Blick auf die Stadt Troppau vom Süden von Friedrich Bernhard Werner, um 1750. *Troppau, von Mittag vor dem Grätzer Thor zu sehen.* Kolorierte Zeichnung. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Sign. IV F 113 b wol. 1.

Abb. Nr. 20: Blick auf die Stadt Troppau vom Norden von Friedrich Bernhard Werner, um 1750. *Troppau in Prospect von der Wasser Seite.* Kolorierte Zeichnung. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Sign. IV F 113 b wol. 1.

Abb. Nr. 21: Blick auf Troppau vom Süden, Ferdinand Belrupt, Aquarell, 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. VIII-1.

Abb. Nr. 22: Blick auf Troppau vom Norden, August Haun, Farblithographie nach der Zeichnung von Franz Kalivoda, Mitte des 19. Jahrhunderts. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. VIII-2.

Kartenblatt Nr. 24

Karte Nr. 45: Plan des Grätzer Tores und des Franziskanerklosters, um 1800, graphischer Maßstab [ca. 1:717], 433 × 575. ZAO, Sign. SMP 143, Scan KÚ.

Abb. Nr. 23: Grätzer Tor auf der Zeichnung von Franz Biela, 1826, graphischer Maßstab [ca. 1:717], 433 × 575. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. 13 U 186 A.

Kartenblatt Nr. 25

Abb. Nr. 24: Altes Troppauer Rathaus, 1873 abgerissen, auf der Abbildung von Moritz Hartel aus dem Jahre 1891. *Das alte Rathaus der Stadt Troppau. Demoliert im Jahre 1873. Moritz Hartel 1891.* SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. XIII-12.

Abb. Nr. 25: Oberring in Troppau mit Stadttheater und Neptunbrunnen auf der Abbildung von Moritz Hartel aus dem Jahre 1900. *Der Oberring zu Troppau mit dem Stadttheater und dem Neptunbrunnen um 1875. Moritz Hartel 1900.* SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. XIII-2.

Abb. Nr. 26: Oberring in Troppau von Moritz Hartel aus dem Jahre 1898. *Der Oberring in Troppau im Jahre 1898. Moritz Hartel.* SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. XIV-2.

Abb. Nr. 27: Warenhaus Breda-Weinstein auf der Farbradierung von Helmut Krommer aus dem Jahre 1937. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. XV-22.

Abb. Nr. 28: Kreuzkapelle (sog. Schwedische Kapelle) in Troppau-Katharein auf der Aquarellzeichnung von Adolf Zdrázila aus dem Jahre 1912. SZM, kunsthistorische Abteilung, Sign. XV-12.

Innenseite des Umschlages

Abb. Nr. 29: Jüdische Synagoge und Garnisonkommandantur in Troppau auf einem Foto aus den 30er Jahren des 20. Jahrhunderts. SZM, Fotoabteilung, Sign. 12-2.

Rückseite des Umschlages

Abb. Nr. 30: Blick auf die Stadt Troppau auf der Karte der Fürstentümer Troppau und Jägerndorf von Johann David Schleuen um 1741. *Die Fürstentümer Troppau und Jaegerndorf in Ober Schlesien.* Ohne Datierung [ca. 1741], kolorierter Kupferstich, graphischer Maßstab [ca. 1:350 000], 340 × 235, Ausschnitt. Vgl. Kartenblatt Nr. 4, Karte Nr. 8.

A Detailed List of Maps, Plans and Pictures from Volume no. 20 – Opava

Compiled by Eva Semotanová and Tomáš Grim

The dimensions of the map mirror are given in millimeters height × width

Abbreviations

HÚ AV	Institute of History of the Academy of Science of the Czech Republic, a public research institute, Prague
KÚ	Land Registry Office for the Moravian-Silesian Region in Opava
LG UJEP	Laboratory of Geo-informatics at Jan Evangelista Purkyně University, Ústí nad Labem
MO ČR/GeoSI AČR	The Ministry of Defence of the Czech Republic, Geographic Service of the Czech Army
SZM	Provincial Silesian Museum in Opava
ÚAZK	The Central Archives of Land Surveying and Cadastre in Prague
VGHÚ	The Military Geographic and Hydrometeorological Office in Dobruška
VHÚ	Historical Military Institute, Prague
ZAO	Provincial Archives in Opava
ZAO-SMP	Provincial Archives in Opava, map and plan collection
ZAO-SokA	Provincial Archives in Opava – State District Archives in Opava

Front page of the cover

Picture no. 1: Opava coat of arms. Graphic processing by Petr Tomas, Litoměřice.

Picture no. 2: A view of the town of Opava by Jan Willenberg from the end of the 16th century, in: Paprocký, Bartoloměj: *Zrcadlo slavného markabství moravského (A Mirror of the Famous Moravian Margraviate of Moravia)*, Olomutii, Milichtaller 1593, behind p. CCCCXLVII. HÚ AV, library, shelf mark E 527. Scanned by HÚ AV.

Text sheets

Picture no. 3: The seal of the town of Opava from 1311. The picture in: Vojtišek, Václav: *O pečetích a erbech měst pražských a jiných českých (About seals and coats of arms of the Prague towns and other Czech towns)*, Prague 1928, tab. V, picture 4. Scanned by ZAO. The seal is deposited in the Archives of the Czech Crown, inv. no. 64, the National Archives in Prague.

Picture no. 4: A deed with a seal from 3rd May 1247, by means of which the Moravian Margrave Přemysl awards Opava with the right to organize an annual market on the day of Virgin Mary's birth. ZAO-SokA, the Archives the town of Opava, inv. no. 1. Scanned by ZAO.

Picture no. 5: The oldest imprint of the town seal from 1457. ZAO-SokA, the Archives of the town of Opava, inv. no. 20. Scanned by ZAO.

Picture no. 6: A view of the castle in Opava about 1650. SZM, shelf mark U 4059.

Picture no. 7: A view of Friedrich Bernhard Werner's castle in Opava about 1750. *Das alte fürstl. Schloß in Troppau.* Drawing, SZM, photographic department, shelf mark 18-1.

Picture no. 8: A view of the town of Opava by Johann Adam Delsenbach, showing the design of a never built residence of a prince, about 1720, a cut-out. SZM, dept. of art and history, shelf mark 19-1.

Picture no. 9: A plan of Opava fortification system from the end of the 18th century. *Troppau.* SZM, photographic department, shelf mark 9-1.

Picture no. 10: Jaktařská Gate and the fortification system of the town in a watercolor painting by Franz Biely from 1824, the front of the parish church is at the back. SZM, dept. of art and history, shelf mark 015 U 183 A.

Picture no. 11: Jaktařská Gate in a watercolor painting by Franz Biely from 1813. SZM, dept. of art and history, shelf mark 017 U 187 A.

Picture no. 12: The Parish Church of the Assumption, the mid-19th century, steel-plate engraving based on Karel Würbs' drawing. ZAO-SokA, a collection of documentary materials, shelf mark 6-4.

Picture no. 13: The Church of St. Spirit with a Minorite monastery in Schmidl's lithography based on Josef Sinsler's drawing from about 1860. SZM, dept. of art and history, shelf mark 16-4.

Picture no. 14: The Church of the Assumption and the commandry of the Order of Teutonic Knights in an oil painting by Reinhold Völkel from 1904. The Bruntál Museum, collection of art and historical artefacts, shelf mark B 522 U. Scanned by Bruntál Museum.

Picture no. 15: Sewing machine factory Minerva in a promotional drawing from 1923. ZAO, a collection of company vedute, shelf mark 11-3.

Picture no. 16: Houses in Horní (Upper) Square damaged during the Second World War fights, in a photo from 1946. SZM, photographic department, shelf mark 13-1.

Map sheet no. 1

Map no. 1: Opava and its surroundings on a map of Opava Principality by Johann Wolfgang Wieland and Mathaeus Schubarth from 1736. *Principatus Silesiae Oppaviensis novissima tabula geographica... ab haeredibus Homannianis A. O. R. MDCCXXXVI*, coloured copperplate engraving, graphic scale [approx. 1:150 000], 1736, 528 × 793, a cut-out. ZAO-SMP, shelf mark, 63/E. Scanned by KÚ.

Map no. 2: Opava and its surroundings on a map of the Opava Region by Konrád Schenk from 1841-1845. *VIII. Section. Der Troppauer Kreis. Entworfen von Dr. Conrad Schenk. Verlag von Carl Winiker in Brünn.* No date [1841-1845], zincography, graphic scale [approx. 1:200 000], 545 × 670, a cut-out. HÚ AV, shelf mark A-3760. With a list of demesnes. Scanned by HÚ AV.

Map no. 3: Opava and its surroundings on a special map of the Second Military Mapping of the Austrian Monarchy from 1844 (corrected 1866, an edition of 1871). *Special Karte der Markgrafschaft Maehren und des Herzogthums Schlesien. Nro V. Umgebungen von Troppau.* Copperplate engraving, graphic scale [approx 1:144 000], 280 × 387 mm, a cut-out. HÚ AV, shelf mark B-7104. Scanned by HÚ AV.